

Nr 621

Av herr **Ohlin m. fl.**, i anledning av *Kungl. Maj:ts proposition, nr 150, angående komplettering av riksstatsförslaget för budgetåret 1959/60, m. m.*

Under fjolåret träffades vårt land av tydlig konjunkturförsvagning med arbetslöshet. Dessa ekonomiska svårigheter härrörde delvis från en avmattning i den internationella konjunkturen, som gjort sig kännbar under slutet av 1957, men bottnade även i och förstärktes av en från regeringens sida olämpligt utformad ekonomisk politik. I alltför ringa grad hade regeringen nämligen intresserat sig för det svenska kostnadsnivåproblemet och dess aspekter på den svenska handels och industriens avsättningsmöjligheter och på sysselsättningen inom landet. Tyvärr måste konstateras att någon ökad förståelse för denna viktiga sida av politikens utformning icke heller senare visats av regeringen.

I vilken utsträckning sysselsättningsnivån inom industrien sjunkit framgår av nedanstående tablå, vilken visar hur mycket lägre sysselsättningen var i procent varje kvartal 1958 och januari 1959 jämfört med ett år tidigare.

	1958				1959
	I	II	III	IV	jan.
Egentl. industrien	-0,7	-1,9	-2,6	-3,5	-3,4
Verkstadsindustri exkl. varv	-2,1	-2,6	-2,4	-2,1	-2,4
Varvsindustrien	+5,5	+2,3	-0,7	+1,4	-4,0

Inom industrien var i januari i år ca 25 000 färre arbetare anställda än ett år tidigare.

Den sjunkande sysselsättningen inom industrien har delvis motvägts av uppehållen sysselsättning inom byggnads- och anläggningsverksamheten. Här bakom ligger i sin tur särskilda sysselsättningsåtgärder från det allmännas sida.

Antalet arbetslösa var enligt den senast publicerade månadssiffran något lägre än vid motsvarande tid i fjol. Denna förbättring måste emellertid ses mot bakgrunden av den tidiga våren, vilken underlättat sysselsättningen inom framför allt byggnadsverksamheten men även inom skogsbruket. Det bör till belysning av det faktiska sysselsättningsläget vidare nämnas, att antalet personer, som våren 1959 direkt beröres av arbetsmarknadspolitiska åtgärder från det allmännas sida, av arbetsmarknadsstyrelsen beräknas till 50 000—60 000. Efterfrågan på arbetskraft är enligt samma källa 10 procent lägre än för ett år sedan och 20 procent lägre än för två år sedan. Att

arbetslösheten genom sänkningen från januari till mars kommit att understiga fjolårsnivån kan enligt konjunkturinstitutet inte tas som tecken på en påtaglig konjunkturförbättring.

Att konjunkturen således fortfarande måste betecknas som försvagad sammanhänger även med att återhämtningen i den internationella konjunkturutvecklingen synes gå svagare och långsammare än vad man räknat med. Utsikterna för en allmän internationell högkonjunkturväg redan under 1959 ter sig enligt institutet något mindre än tidigare på grund av den till synes bestående långsamheten i produktionsuppgången i de större ländernas produktionsutveckling.

För Sveriges del betyder de aktuella tendenserna i den internationella konjunkturen att någon markerad konjunkturstimulans utifrån inte skulle vara att påräkna för innevarande år. Även om avsättningsmöjligheterna på vissa områden — t. ex. för trävaror — har förbättrats, synes den svenska exportvolymen i stort sett bli oförändrad 1959 jämfört med föregående år. Konjunkturinstitutet räknar med en nedgång av exportprisnivån med fyra procent, en försämring av terms of trade med två procent, och en kalkylmässig minskning av valutareserven med 300 à 400 milj. kr.

Konjunkturinstitutets förnyade beräkningar har gett vid handen att den svenska nationalinkomsten under år 1958 endast ökade med en halv procent. För 1959 räknar institutet med någon förstärkning, dock endast med två procent. Ökningstakten ligger betydligt under den för senare år "normala", 3 à 4 procent. Den svaga produktionsutvecklingen är naturligtvis en återspeglning av den inträffade konjunkturavmattningen och de försämrade produktions- och avsättningsbetingelserna. Den försvagade konjunkturen beräknas sätta sin prägel på den svenska ekonomin även under innevarande år, även om en viss förbättring i fråga om industriens nyinvesteringar har kunnat registreras. Den arbetslöshet vi haft under 1958 beräknas sålunda komma att kvarstå (under förutsättning av oförändrad ekonomisk politik).

Vad gäller utvecklingen för tiden efter innevarande år ingår konjunkturinstitutet icke på något bedömande härav. Finansministern konstaterar för sin del, att man såsom det mest sannolika alternativet för den ekonomiska utvecklingen bör räkna med en relativt väl hävdad internationell konjunktur under år 1960. I sin analys av läget inom den svenska ekonomin kommer konjunkturinstitutet fram till slutsatsen att påfrestningen på valutafronten synes vara att räkna med för den närmaste framtiden. Detta överensstämmer med påpekanden som vi från vår sida har gjort vid skilda tillfällen såväl under fjolåret som i år. Slutsatserna måste bli, att skärpt uppmärksamhet måste fästas vid kostnadsnivåproblemen. För utvecklingen på längre sikt bör vidare ökade ansträngningar ägnas åt att söka åstadkomma en samordnad internationell politik till förmån för den fulla sysselsätt-

ningen. Vi hänvisar härvid till de av oss vid början av årets riksdag väckta motionerna I: 301 och II: 370.

Det statsfinansiella läget

Det förslag till riksstat för budgetåret 1959/60 som lades fram i statsverkspropositionen betecknade finansministern uttryckligen som preliminärt. Det var uppfört med ett kalkylerat underskott å driftbudgeten av 449 milj. kr., vilket beräknades bli större med anledning av tillkommande poster, bl. a. för de statsanställdas löner. Finansministern ansåg därför — i januari — att en "inkomstförstärkning" var ofrånkomlig. Han aviserade ett förslag härom senare under vårriksdagen. Det belopp som finansministern ansåg erforderligt angavs till storleken en halv å en miljard kronor. Tre olika alternativa vägar angavs att genom skattehöjning anskaffa det angivna beloppet. Finansministern ansåg därvid införandet av en allmän omsättnings-skatt ha företräde.

I motioner, som väcktes i anslutning till statsverkspropositionen, avvisade vi planerna på en allmän omsättningsskatt. Vi motiverade varför en viss underbalansering av budgeten i den rådande konjunktursituationen var tillräddlig. Det beräknade underskottets storlek gjorde emellertid besparingar nödvändiga. Det erforderliga besparingsbeloppet borde enligt vår mening omfatta 200 å 300 milj. kr. för finansåret 1959/60 och ett betydligt större belopp för det därpå följande budgetåret. Som en allmän riktlinje för budgetpolitiken uttalade vi att den borde utformas så att balans — utan omsättningsskatt eller annan allmän skattehöjning — kunde uppnås för finansåret 1960/61 under förutsättning av återgång till normal konjunktur. I olika motioner har vi framlagt konkreta förslag om besparingar och andra budgetförbättrande åtgärder i syfte att nå det angivna budgetpolitiska målet och med undvikande av en allmän oms.

Regeringen har å sin sida — trots de allvarliga bekymmer för budgetutvecklingen den sagt och säger sig hysa — under vårsessionen inte vidtagit eller hittills velat medverka till någon konkret åtgärd i syfte att förbättra budgetläget. I den nu framlagda propositionen nr 150 angående komplettering av riksstatsförslaget har underskottet, exklusive reservationsmedelsförändringar, uppräknats till 714 milj. kr. Något konkret förslag att minska detsamma till tolerabel omfattning framlägges icke. Finansministern uttalar å regeringens vägnar en beredvillighet att senare "ställa erforderliga förslag om ökade inkomster till statskassan". Någon form av generell varu-beskattning måste enligt regeringens mening till för att lösa problemet. Åt-skilliga skäl talar enligt finansministern för att en sådan beskattning kan behöva sättas in redan från årsskiftet.

Vi har från vår sida förklarat vår beredvillighet att genom representanter deltaga i överläggningar senare i höst om budgetläget, närmast med

sikte på budgetåret 1960/61. Men denna beredvillighet från vår sida får inte tolkas så att vi skulle anse att vårsessionen skulle gå utan att någon konkret åtgärd vidtoges för att genom besparingar göra budgetläget redan under nästa budgetår (1959/60) starkare. Regeringens uraktlåtenhet att gripa sig an budgetsituationen *nu* finner vi anmärkningsvärd. Redan det högst ofullständiga budgetförslaget i statsverkspropositionen innebar att förslag till utgiftsstat framlades utan att samtidigt för riksdagen redovisades hur den skulle täckas — med skatter enbart eller, till viss del, med upplåning — ett förfarande varemot konstitutionsutskottet haft vissa erinringar att göra. Uttalandena i den s. k. kompletteringspropositionen innebär ingenting annat än att regeringen menar att utgifterna skall fastställas av vårsessionen, medan erforderliga medel för deras täckande skall beslutas av höstsessionen, alltså vid en tidpunkt då nästan halva budgetåret förflutit. Det torde inte krävas någon längre bevisning för att fastslå att en sådan metod för budgetarbetet är ohållbar. Den strider mot den för budgetarbetet grundläggande tanken att utgifter skall vägas mot skatter och innebär att riksdagen sättes helt i efterhand, utan reellt inflytande på budgetens avvägning.

Vi har som ovan berörts ansett att en viss underbalansering av budgeten med hänsyn till konjunkturavmattningen är tillrädlig. Underskottet bör dock icke göras större än att det kan beräknas "automatiskt" försvinna vid en konjunkturförbättring. Vid en konjunkturförbättring kan nämligen de extra kostnader för arbetslöshetens bekämpande, som är upptagna i nästa års budget med ett belopp av ca 400 milj. kr., beräknas väsentligt nedgå samtidigt som skatteunderlaget stiger och budgeten också den vägen förstärkes.

De besparingar och andra budgetförbättrande åtgärder som vi under vårsessionen föreslagit är följande:

	Budgetår, milj. kr.	
	1959/60	1960/61
Driftbudgeten		
1. Sänkning av bostadssubventioneringen	64	125
2. Sänkning av statsbidragen till sjukkassorna	75	75
3. Justering av statsbidraget till kommunerna i anledning av ortsavdragsreformen	40	110
4. Justering av vissa schablonavdrag vid taxeringen	25	70
5. Sänkning av skattefinansieringen av folkpensionerna genom höjning av folkpensionsavg.	33	100
6. Utvidgad användning av lånesystem i stället för fria läroböcker	5	5
7. Förbilligande av skolbyggandet, varigenom en sänkning av statsbidraget härför kan företagas budgetåret 1960/61 med ca	—	10
8. Sänkning av det s. k. driftbidraget till SJ	15	15

9. Ett större antal mindre poster med en sammanlagd besparing av ca	12	12
Summa å driftbudgeten	269	522

Kapitalbudgeten

1. Avslag å förslaget om ökat kapitaltillskott till ASSI	21	21
2. Sänkning av anslaget till jordfonden	3	3
Summa å kapitalbudgeten	24	24
Sammanlagt å drift- och kapitalbudgeten	293	546
Minskat avskrivningsbehov å vissa bostadslån (se nedan)	—	40

Till här redovisade siffror bör rätteligen läggas det belopp som motsvarar sänkningen av avskrivningsbehovet å vissa statliga bostadslån, vilket enligt tillämpad redovisningsmetod uppkommer till följd av den av oss föreslagna höjningen av räntesatsen å ifrågavarande bostadslån. Beloppet utgör 40 milj. kr. Besparingen kan emellertid icke bokföringstekniskt redovisas för nästa budgetår, men den bör i enlighet med av regeringen tillämpade redovisningsregler komma senare budgetår till godo. Å andra sidan har vi föreslagit vissa anslagshöjningar av begränsad omfattning. Sammanlagt uppgår dessa till ett belopp av ca 17 milj. kr. Vi har vidare — med hänsyn till den tyngre fordonstrafikens hårda skattebelastning — ansett att den beskattning som åvilar dessa fordonskategorier (huvudsakligen lastbilar och bussar) borde sänkas något. Den här föreslagna skattesänkningen gäller ett belopp av 40 milj. kr. per helt år, varav hälften skulle falla på budgetåret 1959/60. Upphävandet av den extra företagsskatten har i statsfinansieringshänseende beaktats i de i kompletteringspropositionen redovisade budgetkalkylerna. Enligt vår mening överdriver dessa kalkyler det inkomstbortfall som därigenom torde framkallas.

I motion II: 197 har yrkats att den extra företagsskatten skall upphävas redan fr. o. m. 1960 års taxering. Med hänsyn till den inverkan härav på företagets redovisade vinster samt den minskning av statens utgifter för arbetslöshetsbekämpande åtgärder som kan förväntas inträda genom en ökning av företagets investeringar när denna skatt avvecklas, har inkomstbortfallet för statskassan beräknats till 50 milj. kr. för helt år. Ett beslut om skattens avveckling fr. o. m. 1960 års taxering kan väntas medföra ett inkomstbortfall nästa budgetår av ett par tiotal miljoner kronor plus den minskande inverkan, som kan uppkomma på fyllnadsbetalningarna i april 1960. Vi är övertygade om att skattens avveckling ett år tidigare än vad regeringen nu föreslagit står i bättre överensstämmelse med av regeringen vid skattens införande angivna konjunkturpolitiska motiveeringar och att en förstärkning av de direkta produktiva investeringarna i näringslivet är med hänsyn till det svenska näringslivets konkurrensförhållanden under nästkommande år angelägen.

Netto innebär således den budgetpolitik vi förordat att statsbudgeten skulle förbättras med ca 250 milj. kr. för finansåret 1959/60 och ca 500 milj. kr. för finansåret 1960/61. Under förutsättning av att de sammanlagda ökningarna av statsutgifterna budgetåret 1960/61 skulle kunna hållas inom ramen för den av riksräkenskapsverket kalkylerade inkomstförbättringen, ca 600 milj. kr., skulle således den av oss angivna budgetpolitiken, vilken utgår från i stort sett oförändrade konjunkturer och oförminskade arbetslöshetskostnader, leda till att underskottet för finansåret 1960/61 reducerades till ett belopp mellan 100 och 200 milj. kr. Skulle konjunkturförsvagningen och den minskade sysselsättningen bestå, kan ett underskott av angiven omfattning inte anses behöva inge farhågor. Skulle å andra sidan konjunkturen förbättras, får en sådan utveckling, så som vi förut framhållit, en förstärkande effekt på budgeten på två vägar. Redan de extra arbetslöshetskostnaderna på budgeten för nästkommande år uppgår till ett belopp som är dubbelt så stort som den kalkylerade siffran för underskottet. Vad en konjunkturförbättring genom sin ökande inverkan på skatteunderlaget skulle betyda för statsinkomsternas utveckling är givetvis svårt att ange med någon större precision. I den nu avlämnade propositionen redovisar finansministern en kalkyl enligt vilken varje procents ökning av skatteunderlaget med utgångspunkt från nuvarande inkomstnivå och gällande skatteregler tillför statskassan ca 150 milj. kr. Beloppet får enligt finansministern reduceras med de ökade lönekostnader och andra utgiftsökningar, som under samma förutsättning skulle inträffa för statsverket och som beräknas till 75 milj. kr. för varje procentenhet.

Budgetutvecklingen de närmaste finansåren ter sig emellertid bekymmersam. I kompletteringspropositionen redovisas överslagsberäkningar, av vilka det framgår att den statliga utgiftsexpansionen sannolikt kommer att överstiga de beräknade inkomstökningarna. Underskottet skulle med andra ord växa. Med tanke på denna utveckling och utöver de förslag till budgetförbättringar vi lämnat har vi därför föreslagit, att riksdagen skulle hos Kungl. Maj:t hemställa att besparingsutredningen fick i uppdrag att utarbeta förslag till besparingar, vilka skulle kunna utgöra underlag för en balanserad driftbudget för finansåret 1960/61 under förutsättning av återgång till normal konjunktur. Vi hänvisar här till denna motion, vilken ännu inte behandlats av riksdagen och som vi därför förutsätter bli behandlad i samband med kompletteringspropositionen.

Till bilden av det statsfinansiella läget hör att det statliga lånebehovet företer en stark ökning, eller med i runt tal 1 000 milj. kr., från innevarande till nästa budgetår. Lånebehovet för budgetåret 1959/60 beräknas av finansministern sålunda nu till 2 815 milj. kr. men bör enligt hans mening "realistiskt bedömt" kalkyleras till tre miljarder kronor.

Till ca 1 800 milj. kr. motsvaras denna statliga upplåning av medelsbehovet för finansieringen av de statliga kapitalinvesteringarna, sedan vederbörliga avskrivningsmedel å 975 milj. kr. ställts till disposition. 300 milj. kr. av lånebehov hänför sig till beräknad reservationsmedelsförbrukning och återföring från den s. k. kommunalskattemedelsfonden, två poster som är regelmässigt starkt fluktuerande åt båda hållen. Återstoden av lånebehovet motsvaras i stort sett av underskottet i driftbudgeten.

Den dominerande posten i lånebehovet motsvaras således av de statliga kapitalinvesteringarna (i affärsverken, för kreditgivning till bostadsbyggande etc.). Beteckningen "underskott" för hela detta lånebehov är därför synnerligen missvisande. Termen "underskott" bör användas i det sammanhang den har sin rimliga mening, nämligen för driftbudgetens minussaldo mellan löpande utgifter och löpande inkomster på det sätt som gällande budgetordning angiver. Riksdagen har enligt vår mening all anledning att reagera mot den "begreppsförvirring", som finansdepartementets totalbalanseringsterminologi vållat, och hålla fast vid de gällande budgetreglerna.

Det stora statliga lånebehovet uttrycker självfallet en allvarlig ekonomisk realitet, alldenstund det hotar att utsätta kapitalmarknaden för svår påfrestning. Här anmäler sig åter behovet av en minskning av de statliga utgiftsättagandena. Vi vill vidare erinra om vårt förslag att utge ett statligt, värdefast obligationslån för finansiering av de inträdda, särskilda arbetslöshetskostnaderna. Ett sådant lån skulle säkerligen locka fram ett visst nysparande. Det skulle dessutom binda sparande i en mer långfristig form, vilket skulle vara av särskilt värde med hänsyn till de aktuella riskerna för en skadlig likviditetssuppladdning i betalningssystemet. I övrigt måste samhället föra en över hela fältet verkande sparfrämjande politik, spørsmål vilka vi berört i andra sammanhang vid denna riksdag. Slutligen må erinras om att de av riksdagen fastställda investeringsstaterna för kapitalbudgeten uttryckligen är flexibla och således avsedda att anpassas i viss mån efter konjunkturutvecklingen. Vi förutsätter att Kungl. Maj:t i enlighet med tidigare uttalanden från riksdagens sida gör de justeringar i de statliga investeringsplanerna som konjunkturutvecklingen kan ge anledning till och som får anses ligga inom ramen för de lämnade investeringsbemyndigandena.

Den väg, som regeringen för sin del rekommenderar för att lösa de statsfinansiella svårigheterna, är som förut framhållits att genomföra en allmän omsättningsskatt från årsskiftet 1959/60. Av offentliga uttalanden som från regeringens sida gjorts i annat sammanhang framgår att regeringen siktar på en omsättningsskatt av 3 å 4 procent. Härigenom skulle den samlade skattebördan höjas med ett belopp av minst 1 000 milj. kr. För en 12 000-kronorsfamilj torde detta genomsnittligen innebära en skatteökning med ca 200 kronor.

Vi har för vår del bestämt varnat för att införa en allmän omsättnings- skatt. Den skulle i rådande konjunkturpolitiska läge vara direkt felaktig och få ett negativt inflytande på sysselsättningen. Den skulle vidare — vilket är allvarligt ur ett något längre tidsperspektiv — höja kostnadsnivån i landet och därigenom försvåra de svenska företagens konkur- rensmöjligheter med utlandet. Regeringens bestämda plädering för en om- sättningsskatt torde även få ses mot bakgrunden av det sparandebortfall i samhället som uppkommer i och med den obligatoriska tilläggspensionsre- formens genomförande. Detta kan nämligen beräknas få den effekten att den nuvarande marknaden för statsobligationer kommer att krympa bl. a. genom att sparandet i SPP kommer att minska. Härigenom skulle svårighe- ter uppkomma för kapitalbudgetens finansiering. Bortfallet i nuvarande in- stitutionella sparande skulle med andra ord ersättas med ett tvångsmässigt sparande skattevägen.

Den av oss förordade vägen att lösa den statsfinansiella krisen är en helt annan än regeringens. Vi anser det nödvändigt att genom besparingar, sub- ventionsminskningar och andra budgetförbättrande åtgärder pressa ner storleken av de utgiftsåtaganden som åvilar statsverket. På längre sikt blir detta vida fördelaktigare för såväl den enskildes som hela landets ekonomi. Regeringens hittillsvarande ovillighet att med kraft och allvar ta itu med det statsfinansiella problemet från utgiftssidan ser tyvärr ut att leda till att några positiva beslut i den av oss angivna riktningen inte skulle komma att fattas under vårsessionen. Med hänsyn till den vikt vi vill fästa vid att statsmakterna snarast möjligt vidtar åtgärder i syfte att minska statsut- gifternas fortsatta ansvällning — och för att undvika en allmän omsätt- ningsskatt — anser vi att dessa frågor på nytt bör prövas av årets höstriks- dag. De förslag till besparingsåtgärder som vi föreslagit gäller i de flesta fall ändringar i gällande bidragsgrunder. I vissa fall avser de en försiktig anpassning av finansieringen av vissa sociala förmåner i riktning mot en med hänsyn till den höjda allmänna inkomststandarden ökad avgiftsfinan- sierung med motsvarande mindre bidrag av skattemedel. I andra fall åter gäller våra förslag ändringar i de grunder som bestämmer omfattningen av de statliga subventionerna på bostadsområdet. I samtliga här åsyftade fall bör ändringar i grunderna kunna beslutas av höstriksdagen. Vi hemställer att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t begär förslag till ändringar i gäl- lande bidrags- eller subventionsgrunder i av oss angivna avseenden, så att dessa ändringar kan få statsfinansiell effekt snarast möjligt. Därest för- slag från besparingsutredningen skulle bli utarbetade i tillräckligt god tid, bör även dessa föreläggas höstriksdagen.

Vi vill slutligen beröra några spörsmål som gäller beräkningen av stats- verkets inkomster under vissa inkomstitlar för nästkommande budgetår.

Den ena frågan gäller den för domänverket beräknade vinsten. Denna

upptogs i statsverkspropositionen till 10 milj. kr. för budgetåret 1959/60. I den förnyade beräkningen, vilken redovisas i den nu framlämnade propositionen, uppgives att domänverket inte kan beräknas lämna något överskott alls nästa finansår. Anledningen härtill uppgives av verket vara att utvecklingen av marknaden för trävaror och massa samt en bedömning av lagersituationen i landet, främst råvaror, visar att de tidigare antagandena om avsättning och prisutveckling sannolikt varit för optimistiska. Utvecklingen på trävarumarknaden, främst i Europa, under den allra senaste tiden — innebärande en stigande efterfrågan — tyder dock på att de antaganden som ligger bakom den senaste kalkylen är väl pessimistiska. Tillräcklig anledning saknas därför enligt vår mening att revidera decemberberäkningen, varför överskottet torde kunna upptagas med det förut angivna beloppet eller med 10 milj. kr. Härtill kommer att domänverket som innehar ungefär en fjärdedel av landets skogskapital rimligen borde lämna viss avkastning.

Den andra frågan gäller avkastningen av fonden för statens aktier. Denna inkomstittel utgöres så gott som helt av avkastningen av statens aktier i LKAB. Avkastningen av dessa aktier har under senare år legat mellan ca 40 och 60 milj. kr., om man bortser från åren 1955/56 och 1956/57, då de till staten inlevererade vinstbeloppen blev nominellt kraftigt stegrade till följd av att inga avsättningar gjordes till dispositionsfond i samband med statsövertagandet. Det bör här å andra sidan uppmärksammas att hela de då till staten utdelade vinstbeloppen, 81 resp. 109 milj. kr., avsattes till särskilt konto i riksbanken för senare överföring till LKAB. Detta förfarande innebär i verkligheten att ingen utdelning lämnades till statsverket dessa budgetår.

För budgetåret 1958/59 beräknas enligt RRV en utdelning av 57 milj. kr. och för nästa budgetår ca 50 milj. kr. För dessa båda budgetår skall emellertid inkomstiteln enligt i RRV:s inkomstberäkning meddelad uppgift belastas med räntebeloppet för ogulden del av löseskillingen för de av staten övertagna aktierna i LKAB. Dessa räntebelopp beräknas till ca 25 resp. 20 milj. kr., varför avkastningen netto skulle bli ca 32 resp. 30 milj. kr. Att en reduktion av vinstbeloppet för räntan å den oguldna delen av löseskillingen sker synes i och för sig icke anmärkningsvärt. Men samtidigt bör man ta med i bilden att staten numera äger nästan hela aktiekapitalet, vilket i och för sig borde lett till en ökning i det till statsverket utdelade vinstbeloppet. Även om hänsyn tas till det ändrade konjunkturläget och pågående utbyggnader inom företaget, kan man inte underlåta observationen att den till statsverket utdelade vinsten synes hålla sig på en klart lägre nivå efter statsförvärvet av så gott som hela aktiestocken i företaget än tidigare. Härtill kommer som nyss berörts att företaget fått för investeringar i rörelsen rätt att disponera över *hela* vinstbeloppen för åren 1955/56 och 1956/57. Av

detta belopp har 100 milj. kr. utbetalats till företaget. Enligt i årsredovisningarna lämnade uppgifter har bruttovinsten, exkl. skatter, hållit sig i stort sett konstant till något över 200 milj. kr. årligen. Även med beaktande av konjunkturlägets förändring och ökat behov av vinstdisposition för egna investeringar borde det för statsverkets vinst av aktieinnehavet beräknade beloppet i varje fall kunna sättas till samma nivå som före statsförvärvet eller till 50 milj. kr. Vi hemställer att Kungl. Maj:t bevakar statsverkets intresse för skälig utdelning å statens aktieinnehav i LKAB.

Med erinran om att vi i särskild, tidigare väckt motion hemställt, att besparingsutredningen skall erhålla uppdrag att utarbeta förslag till besparingar, vilka skulle *dels* medföra en förstärkning av budgeten under året 1959/60, *dels* kunna utgöra underlag för en balanserad driftbudget för finansåret 1960/61 under förutsättning av återgång till normal konjunktur, får vi under hänvisning till det ovan anförda föreslå,

1) att riksdagen vid behandlingen av Kungl. Maj:ts prop. nr 150 i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte — i syfte att nå begränsningar av statens utgiftsättaganden — begära att förslag framläggas för höstriksdagen 1959 om ändringar i gällande bidrags- eller subventionsgrunder i ovan av oss angivna avseenden, så att dessa ändringar kan få statsfinansiell effekt snarast möjligt,

2) att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa att Kungl. Maj:t måtte bevaka statens intresse av skälig utdelning av statens aktieinnehav i LKAB, samt

3) att riksdagen i övrigt måtte beakta ovan anförda synpunkter.

Stockholm den 19 maj 1959

Bertil Ohlin

Wald. Svensson

Bertil von Friesen

O. Malmberg

Manne Ståhl

Sven Wedén

Henning Gustafsson
i Skellefteå